

Zbornik djelo krasi

*Od dvojbe do razdvojbe. Zbornik radova u čast
profesorici Branki Tafri*
Zagreb: Ibis grafika, 2018., 548 str.
uredili Petra Košutar i Mislav Kovačić

Životne su okolnosti tako odredile da u trenutku dok je ovaj zbornik nastajao nisam mogao sudjelovati u njemu s autorskim prilogom. S jedne strane moja je želja bila da napišem prilog u povodu velikoga okrugloga jubileja Branke Tafre, a s druge strane nisam mogao predati makar kakav rad, pa je ovaj prikaz svojevrstan dug koji, nadam se, na donekle prihvatljiv način vraćam svečarici. Branku Tafri upoznao sam još tijekom studija, vjerojatno 1998., kad je gostovala na predavanjima iz leksikologije profesora Marka Samardžije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Već je onda dojam koji je ostavljala bio jak: odrješita, upućena u tematiku izlaganja, čvrstih uvjerenja i argumentacijski nepokolebljiva. Ništa nije prepustala slučaju, nije izgledala kao netko tko bi se poveo za onom *lako ćemo*, prije bih rekao da je bila tip *ispeci pa reci*. Kad sam se 2001. godine zaposlio u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Branku Tafri susretao sam češće, no kako smo radili na dvjema lokacijama, susreti su nam bili ograničeni na povremena spuštanja iz Jurjevske u središnjicu na Strossmayerovu trgu. Novaci koji su je dobili kao institutskoga mentora pričali su mi da ih je učila svemu, od toga kako se piše prikaz (kritički!) do nevjerojatnih pojedinosti metodologije znanstvenoistraživačkoga rada, od povijesnih tema do suvremenih dilema ili – kako su urednici ovoga zbornika lijepo smislili! – vodila je novake od dvojbe do razdvojbe. S vremenom je Branka Tafra dodala i mene na svoj popis primatelja e-pošte te sam počeo dobivati njezine preporuke za čitanje stručne literature, ideje o novim smjerovima istraživanja lažnih prijatelja kojima sam se bavio, molbe za odgovore na ankete koje je provodila među institutskim znanstvenicima. Međutim, pisma su se odnosila i na izvanjezičnu stvarnost, život i događaje oko nas. Konačno, pred Brankom Tafrom sam, kao članicom povjerenstva (uz Dubravku Sesar i Željku Fink Arsovski), obranio i doktorat 2010. godine. Njezine su primjedbe i preporuke za poboljšanje teksta moje disertacije također pripomogle da završna inačica bude bolja od početne. Branka Tafra naučila me, tijekom dvadesetak godina poznanstva, važnim i vrijednim stvarima, a kad sam u ruke dobio zbornik *Od dvojbe do razdvojbe*,

shvatio sam da nisam jedini, odnosno da pripadam velikoj i raznolikoj skupini ljudi koji su od nje štošta čuli i naučili. Na tome joj hvala.

U zborniku *Od dvojbe do razdvojebe* objavljeni su radovi 38 autora koji su svojim priložima željeli počastiti Branku Tafru o sedamdesetom rođendanu, ali i izraziti joj poštovanje za njezinu plodnu i uspješnu znanstvenu i nastavničku karijeru. Uz 35 znanstvenih radova, o kojima će biti riječi dalje u tekstu, nalazi se i pet osobnije napisanih priloga. Radovi su objavljeni većinom na hrvatskom jeziku, ali nekoliko ih je i na engleskom, njemačkom i srpskom. Pozivu na objavu rada u slavljeničkom zborniku odazvali su se, osim hrvatskih autora, i autori iz Austrije, Njemačke, Norveške, Sjedinjenih Američkih Država i Srbije.

U *Uvodnoj riječi* urednici Petra Košutar i Mislav Kovačić objašnjavaju motivaciju za nastanak Zbornika i njegovu strukturu. Zatim slijedi biografija Branke Tafre te iscrpna i veoma obavijesna bibliografija, koja obuhvaća njezine radove od 1973. do 2017. godine. S obzirom na to da je završila studij jugoslavenskih jezika i književnosti te ruski jezik i književnost, posebno valja izdvojiti priloge koje su pod naslovom *Učitelji učenici* napisali Radoslav Katičić i Milenko Popović. U prvom se prilogu Radoslav Katičić obraća slavljеници navodeći, među ostalim, sljedeće: »Ali otkad sam u Akademijinu Institutu za jezik upoznao Branku Tafru, i onda počeo sve tješnje surađivati sa njom, doživljavao sam sve razgovjetnije jedno. Branka Tafra nije konformist. A uspjeh u znanstvenom radu na području filologije nije lako postići. Postizanje toga cilja svakako se može ubrzati konformizmom. No Branka Tafra nikad konformist nije bila, niti će ikada to biti. A njezini rezultati na tom području i razvoj njezine znanstvene osobnosti za duga vijeka i u tim okolnostima postigli su mnogo i visoko.« Svoje dojmove o Branki Tafri Milenko Popović započinje ovako: »Bio sam još asistent na Katedri za ruski jezik kada je (1966) Branka Tafra na Filozofskome fakultetu u Zagrebu upisala *Studij hrvatskosrpskoga jezika i jugoslavenskih književnosti* i *Studij ruskoga jezika i književnosti*. Bila je skromna, točna, marljiva i simpatična. (...) Ostala je ista, a dodajem još jednu bitnu osobinu, koja se je iskazala u svim njezinim kasnijim radovima: nikada nije mogla napisati (i nije napisala) ništa što nije (prije nego što bi to objavila) sama sebi dobro objasnila, s čime ne bi, bar za sebe, bila načisto, što znači da nije prihvaćala uobičajene stavove ako se nije s njima slagala. I zato su joj tekstovi pročišćeni, razumljivi i jasni.« Kad učitelji upute ovakve riječi učeniku, daljnji komentar nije potreban.

Središnji dio Zbornika čine znanstveni prilozi. Oni su podijeljeni u dvije cjeline – *Riječ u strujanjima sadašnjosti* i *Riječ u tragovima prošlosti*. Već je iz naslovâ vidljivo da su prilozi razvrstani u dva velika bloka tema koji-

ma se i slavljena bavila, dakle suvremenim i povijesnim pitanjima. Većina radova obrađuje leksikološka, leksikografska, semantička, rječotvor-na, gramatička i povijesnojezična pitanja, ali tu su i prilozi posvećeni etimologiji, prozodiji, semiotici, književnosti i filozofiji jezika. Urednici navode da je taj kriterij diobe uveden zato što je većina priloga izrazito interdiciplinarna pa ih je stoga lakše bilo podijeliti prema tome obrađuje li se neki aspekt iz suvremene ili iz povijesne perspektive nego tematski. Cjelina *Riječ u strujanjima sadašnjosti* započinje radom Matee Birtić o vrstama dopuna pri opisu valentnosti hrvatskih glagola u *Valencijskoj bazi hrvatskih glagola*, za kojim slijedi rad *Sinonimija u višerječnim svezama hrvatskoga jezika* autorice Goranke Blagus Bartolec. Razlikovni dijalektni rječnici temom su rada Đure Blažeke, u kojemu obrazlaže potrebu izrade rječnika dva-ju bliskih mjesnih govora Preloga i Kotoribe, a Dušan Dožudić u svomemu se radu bavi semantičkom analizom rečenica upravnog i neupravnog govora prema Fregeovoj koncepciji. Rajna Dragičević u radu *Domen primene leksema kao segment leksičkog značenja* razmatra domenu primjene leksema, zaključujući kako ta domena ipak jest dijelom leksičkoga značenja. O hrvatskim kolokacijskim svezama i frazemima sa sastavnicom *pitanje* piše Željka Fink, a rad je posvećen *Branki, ženi od tisuću pitanja*. Darinka Gortan Premk usmjerila je istraživački interes na platisemiju i similibemiju u poli-semantičkoj strukturi jednoga leksema, a Jadranka Gvozdanović u svojem zborničkom prilogu razmatra brojeve i brojevne riječi s aspekta morfologije, sintakse i leksikologije. Rad *Prijedlozi kao rječničke natuknice* napisala je Ivana Matas Ivanković, a u njemu se analizira obrada prijedloga u hrvatskim jednojezičnim rječnicima. Lucia Miškulin Saletović i Mislava Bertoša pišu o funkcijama tipografskoga oblikovanja u suvremenim hrvatskim reklamama, dok podrobnu raspravu o odnosu rječotvorja (posebice u tumačenju Branke Tafre) te leksikologije i semantike donosi Ida Raffaelli. Ermina Ramadanović i Barbara Kovačević u radu *Prozodijska tvorba u hrvatskom jeziku* bave se pitanjima unutarne tvorbe te tumače da je zapravo riječ o dvama tvorbenim načinima – prozodijskoj tvorbi i fonemskoj tvorbi. Analizu frazema s brojevnim komponentama *četiri* i *četрнаest* u češkom, hrvatskom i makedonskom jeziku provela je Slavomira Ribarova, a naslov je rada Ljiljane Šarić *Blisko značni prefigirani glagoli: konstrukcija značenja i scenariji*. U prilogu Danka Šipke istražuju se slučajevi višestruke međujezične ekvivalencije, tj. situacije u kojoj jednomu leksemu izvorišnoga jezika odgovaraju dva ili više ekvivalenata u odredišnom jeziku. Marija Turk problematizira odnos kolokacija i frazema, dok o radu i radinosti u zoonimnoj frazeologiji piše Ivana Vidović Bolt. Uzvikom, pridjevom, prilogom i imenicom *ajme* bavi se rad Jasne Vince, a ova cjelina završava osobnim na-

pisom *Kolegica kolegici* koji potpisuje Diana Stolic.

Druga znanstvena cjelina zbornika *Riječ u tragovima prošlosti* počinje radom Ankice Čilaš Šimpraga o imenu *Branka* i ostalim imenima s osnovom *brani* u hrvatskoj antroponimiji, a za njim slijedi prilog *Približavanje standardu (napomene o hrvatskom jeziku u 17. stoljeću)* Stjepana Damjanovića. Šime Demo osvjetljuje rukopisnu latinsku gramatiku Šime Starčevića, pronađenu u ostavštini ličkoga svećenika Martina Davora Krmpotića, dok je Georg Holzer napisao prilog *Generativistische Beschreibung ausgewählter prosodischer Alternationen im neuštokavischen*. O tvorbi imenica i pridjeva u Jurinovoj *Slovkinji* pišu Marijana Horvat i Vladimira Rezo, a Jagoda Jurčić-Kappel o zlatnom dobu bečke slavistike, od Miklošiča do Trubeckoga. Amir Kapetanović analizirao je hrvatsko-njemački rječnik Ladislava Škrobotha iz 1839., dok je naglasak u rukopisnom rječniku Bartola Kašića iz 1599. proučavao Mate Kapović. Prilog Pavla Knezovića donosi analizu barokne figure kontrasta između profanoga i sakralnoga u djelu *Testimonium bilabium* Filipa Lastrića, a u prilogu Ranka Matasovića izvodi se etimologija riječi *jédro* i *jèdro* iz praslavenskoga *ędro i *ędro. O porijeklu i razvoju kršćanskoga značenja staroslavenske riječi *pastyrъ* piše Milica Mikecin, čudesima svetoga Jeronima u Troji članak je posvetila Anica Nazor, dok je na temu zajedničkih slavenskih korijena za nazive posuda i pribora za jelo pozornost usmjerila Neda Pintarić. Rad pod naslovom *Slavenski jezici u 17. stoljeću* Dubravke Sesar tematizira razdoblje baroka među Slavenima te je usmjeren na suodnos društvenih prilika i kulturnih procesa u slavenskim zemljama toga doba. Anastazija Vlastelić piše o Veberovoj sintaksi pridjeva, dok se Antonija Zaradija Kiš u svojem radu bavi animalističkim predodžbama ljudske naravi u *Cvijetu kreposti*. Hrani u *Pričama iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić posvećen je rad Dubravke Zime, u kojemu se raspravlja o toposu hrane, pripremi hrane i hranjenju kroz suvremene kulturološke teorije. Ova zbornička cjelina završava osobnom posvetom Velimira Piškorca *Čovjek čovjeku* te opsežnim, iznimno stiliziranim, pranjicolikim, krunemima zasićenim *Zaslovkom* Mislava Kovačića, koji bih doista odsrca svakomu preporučio da ga pročita.

Nakon ove statistike i pregleda sadržaja Zbornika ostaje dati još nekoliko zaključnih misli. Najprije valja pohvaliti urednike ovoga po mnogočemu posebnoga izdanja, Petru Košutar i Mislava Kovačića, koji su odradili golem posao na dvjema razinama: uspjeli su urediti knjigu na koju slavljenica može biti ponosna i što se tiče izgleda, i što se tiče uključenih autora, a osobito razine znanstvene obrade jezikoslovnih, književnih i filozofijskih tema. Uz to, Zbornik je opremljen korisnim dodatnim obavijestima jer sadržava kazalo imena te podatke o suradnicima, što čitatelju uvelike

olakšava daljnji znanstveni i istraživački rad na koji ih Zbornik može potaknuti. Druga razina pohvale svakako se odnosi na činjenicu da je objavljivanje Zbornika bilo tajna za svečaricu do pred kraj izdavačkoga pothvata, što doprinosi iznenađenju koje svakoj rođendanskoj proslavi itekako treba. A iznenadit će se i svaki čitatelj – bio on lingvist, kroatist, filolog, kroatolog, znanstvenik svake struke, pa i slučajni namjernik – jer obilje tema i znanstveni pristupi na kojima je Zbornik utemeljen daju za pravo ustvrditi da je njime Branki Tafri kao znanstvenici, nastavnici i čovjeku uistinu izrečeno golemo poštovanje, naklonost i ljubav. Zaslužno.

Kristian Lewis

